

Szavatossági igényérvényesítés és kárfelelősség vizsgálata a Ptk.-ban és a Bécsi Vételi Egyezményben

(tézisfüzet)

Témavezető:

Dr. Fábíán Ferenc PhD
egyetemi docens
c. egyetemi tanár

Készítette:

dr. Bergendi-Rác Diána

**Károli Gáspár Református
Egyetem Állam- és Jogtudományi
Kar Doktori Iskola**

A Doktori Iskola vezetője: Prof. Dr. Jakab Éva, egyetemi tanár, MTA doktora

Budapest

2020

TARTALOM

1. A kitűzött kutatási feladat rövid összefoglalása	2
2. Az elvégzett kutatás, vizsgálat, elemzés leírása, a módszer rögzítése és a források számbavétele	4
3. Az új tudományos eredmények tézisszerű összefoglalása	8
4. A doktori értekezés témakörében készített publikációk listája	9
5. Angol nyelvű tartalmi összefoglaló.....	11

1. A kitűzött kutatási feladat rövid összefoglalása

A szavatossági jog egy olyan objektív jogkövetkezmény, amelyet a nem szerződészerű teljesítés esetén a sértett fél a szerződésszegő másik féllel szemben, annak magatartásától függetlenül, érvényesíthet. Kifejezetten a Ptk.-ban és a Bécsi Vételi Egyezményben meghatározott szavatossági jog összehasonlítását és az ehhez kapcsolódó kárfelelősséget, valamint ezen két jogforrás egymásra gyakorolt hatását feldolgozó részletes hazai szakirodalom és hozzá kapcsolódó bírói gyakorlatot bemutató irodalom nem áll rendelkezésre, annak ellenére, hogy a kellékszavatossági jog gyakorlati jelentősége a hazai és nemzetközi kereskedelemben hatalmas.

A téma kiválasztásának alapvető célja volt, hogy részleteiben bemutassa a Bécsi Vételi Egyezmény és a Ptk. vonatkozásában a szavatossági jog érvényesítésének folyamatát és a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősséget elméleti és gyakorlati szempontok alapján, különös tekintettel a hazai és nemzetközi bírói gyakorlatra. A szerző a témával kapcsolatban megjelent számos kutatási eredményeivel, valamint szakjogász okleveleinek megszerzésekor a témához kapcsolódóan készített szakdolgozatai alapján irányította a téma és a kutatás középpontját a szavatossági igényérvényesítés és a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség vizsgálatára a fenti két jogforrás vonatkozásában.

A téma iránti elköteleződése és mélyebb vizsgálódás iránti elhivatottsága a szerzőnek negyedéves joghallgató korában kezdődött és tart azóta is töretlenül. A Bécsi Vételi Egyezmény és a hozzá kapcsolódó, azzal szorosan összefüggő joganyagok mélyebb

megismerése érdekében számos tanulmányt és kutatást folytatott és folytat ma is, többek között 2016-ban szerezte meg európai és nemzetközi üzleti szakjogász képzettségét, továbbá 2018 nyarán részt vett az Oxfordi Egyetem, Oriell College nyári egyetemi kurzusán, ahol nemzetközi üzleti és kereskedelmi jogot hallgatott. A szerző a témával kapcsolatban a széleskörű ismeretanyag érdekében, az áruk fuvarozása során irányadó hazai és nemzetközi felelősségbiztosítási szabályokat is vizsgálta a 2019-ben megszerzett biztosítási szakjogász képzettsége előfeltételeként. Ugyanebben az évben, 2019 augusztusától kezdődően a Bécsi Vételi Egyezmény elismert kutatójának, Dr. Ulrich G. Schroeternek, a Bázeli Egyetem magánjogi professzorának és csapatának kutatómunkájában vesz részt, mint nemzetközi közreműködő. A választott téma kutatási kérdéskörét a kellékszavatossági jog jogtörténeti előzményeinek áttekintése és a magyar magánjog vonatkozásában történő részletes elemzése, valamint a Bécsi Vételi Egyezmény rövid bemutatása és Ptk.-ra gyakorolt hatásának ismertetése alapozta meg. Külön hangsúlyt kapott a kellékszavatossági jog jogtörténeti alakulása során a jelenleg hatályos Ptk. megalkotásához vezető út, így az 1928-as Magánjogi Törvénykönyv javaslata, az 1959-es Ptk. és annak 1977-es módosítása, valamint ezek során született bírói döntések.

2. Az elvégzett kutatás, vizsgálat, elemzés leírása, a módszer rögzítése és a források számbavétele

Az elvégzett kutatás főként a Magyarországon fellelhető írott szakirodalom, valamint elektronikusan megjelent, illetve digitalizált formában is elérhető szakmai publikációk feldolgozására irányult. A magyar nyelvű források mellett, a szerző angol nyelvtudását felhasználva, természetesen a Bécsi Vételi Egyezmény hivatalos szövegének nyelvén, angolul megjelent források, kommentárok, tanulmányok szintén elemzésre és részletes bemutatásra kerültek az értekezésben. Mindezek mellett mindkét jogforráshoz szorosan kapcsolódó jogesetek kivonatát és értelmezését is az értekezés részévé tett a szerző.

A kutatás során választott módszernek megfelelően elsőként a szerző a magyar nyelvű forrásokat, illetve a korábbi, a témával kapcsolatos szakirodalmat kutatta fel és ismerte meg. A szerző ezen kutatása alapján megállapítható, hogy a kellékszavatossági jog és a szerződésszegésből eredő károk megtérítésének rendjével a XX. század elejéig meglehetősen keveset foglalkozott az akkori magyar szakirodalom. Az áttörést az 1928-as Magánjogi Törvényjavaslat hozta, amely hatása érezhető volt egészen a régi Ptk. megalkotásáig. A Ptk. hatálybalépését megelőzően a régi Ptk. hatálya alatt számos publikáció jelent meg a szavatossági jog érvényesítésével kapcsolatban, különösen az 1977-es novella által bevezetett jelentős módosítások nyomán. Ezek legfőbb forrásának számít az Igazságügyi Minisztérium által vezetett és Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. által papír, illetve elektronikus formában is hozzáférhetővé tett, az 1959-es Ptk., az 1977-es novella, valamint a Ptk. megalkotásához kapcsolódó előkészítő anyagok, vélemények és észrevételek anyagait tartalmazó gyűjtemény, amelyet a szerző szintén felhasznált és részletesen feldolgozott az értekezésében, továbbá elsőként rendszerezte a gyűjteményben a szavatossági jog szabályozására vonatkozó javaslatokat, véleményeket és érveléseket.

Nem elhanyagolható az értekezés témájának tárgyalásakor, így a szerző is kitér a Ptk. megalkotásának körülményeire, tekintettel arra, hogy hatályos polgári törvénykönyvünk az első olyan egységes szerkezetű magánjogi kódex, amely megfelel mind a hazai, mind az európai uniós és nemzetközi magánjogi tendenciáknak. A szerző a központi témává tett összehasonlító elemzést megelőzően részletesen ismerteti a Bécsi Vételi Egyezmény kialakulását, továbbá bemutatja annak a Ptk.-ra gyakorolt hatását. Ennek fényében részletesen kitér a Ptk.-ban szabályozásra került szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség rendszerére, valamint az ezen felelősség alóli mentesülés szabályaira, továbbá a Ptk.-ban régi-új intézményként bevezetett fedezeti szerződések szabályozására. A Bécsi

Vételi Egyezmény tárgyalásakor a szerző nem felejtkezik meg részletesen bemutatni a hazai szakirodalom ezen témában alapművének számító Sándor Tamás és Vékás Lajos jogászprofesszorok által közösen írt Nemzetközi magánjog című könyvük jelen értekezéshez kapcsolódó részeinek feldolgozását és elemzését.

Jelen doktori dolgozat központi témájává tett kellékszavatossági jog vizsgálata egy képzeletbeli úton haladt végig, amelynek kezdő pontja a szerződésszegés és célja a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség kérdésköre. A doktori értekezés szerkezetének összeállításakor a szerző mindvégig arra törekedett, hogy a két jogforrásban hasonlóan szabályozott szavatossági igény érvényesítésének folyamatát egységként láttassa azzal, hogy a folyamat egyes részeit külön elemezve bemutathassa az esetleges különbségeket és egyezőségeket.

A szavatossági igényérvényesítés tárgyalásához elengedhetetlenül szükséges a szerződésszegésnek, mint alapfogalomnak és mint az érvényesítés alapjának elemzése. A teljesítéssel összefüggő hibákat, amelyek szerződésszegéshez vezethetnek, mind a Ptk., mind a Bécsi Vételi Egyezmény részletesen elemzi. Számos hazai és nemzetközi szakirodalom foglalkozik a témával, amelyek közül a szerző többet részletesen megvizsgál és bemutat, a teljesség igénye nélkül: Császár Mátyás és Robert Koch álláspontját az alapvető szerződésszegésről, továbbá Wellmann György, valamint Kemenes István a Ptk.-ban meghatározott szerződésszegésről készített tanulmányaiknak elemzése mellett a szerző Eörsi Gyulának a szerződésszegéssel okozott hátrány vizsgálatával kapcsolatos megállapítását is megvizsgálta.

A szerződésszegés speciális esetének számító hibás teljesítést külön pontban tárgyalja a szerző, kiemelve a Kúria ide vonatkozó 1/2004. (XII. 2.) PK vélemény még hatályban fenntartott részeit. Felhívja ugyanakkor a figyelmet, hogy a Ptk.-ban nevesített hibás teljesítést az Egyezmény külön nem szabályozza, hanem az alapvető szerződésszegés definíciójával kezeli egyben és a hibát a hibátlan szolgáltatás irányából közelíti meg. Mindkét megközelítést példákkal illusztrál és részletesen kifejti, hogy a hiba meghatározásának fontossága elengedhetetlen annak megállapítása érdekében, hogy valóban szerződésszegésszegés történt-e és ha igen, a felelősség a szerződő felek között hogyan oszlik meg. Ezzel kapcsolatban kitér még az aliud szolgáltatás és a hibás teljesítés kapcsolatára is.

Számos tanulmánnyal, valamint a hazai és a nemzetközi gyakorlattal egyetértve a szerző is hangsúlyozza, hogy a feleknek célszerű elkerülni a szerződésszegést minden lehetséges eszközt felhasználva arra, így részletesen bemutatja a lehetséges hibás teljesítés

elkerülésének útjait. A szerződés szerű áru jellemzőinek bemutatásán túl elemzésre kerül a megvizsgálási kötelezettség kérdésköre a két jogforrás vonatkozásában. A Bécsi Vételi Egyezmény Tanácsadó Testületének véleményén és a Kúria vonatkozó véleményén keresztül szemlélteti a szerző az áruk megvizsgálásának rendszerét Szabó Sarolta ezen témában írt publikációját is elemezve.

Az értekezés központi témájaként szolgáló szavatossági jogot a szerző, igazodva annak kétlépcsős érvényesítési modelljéhez is, esetkörönként mutatja be. A négy lehetséges esetkör elemzéséhez és a jogforrások szerinti összevetéséhez a szerzőnek segítségére van számos bírósági határozat és kollégiumi vélemény, valamint bírósági ítélet, amelyekkel gyakorlati jelentőségét is be tudja mutatni a szavatossági jogok érvényesítésének. A Bécsi Vételi Egyezmény alapján megkötött szerződések hibás teljesítésével kapcsolatos számtalan jogeset állt rendelkezésére a szerzőnek, amelyek közül a leginkább jellemző jogeseteken keresztül kívánja illusztrálni a szavatossági jogok jelentőségét és megvalósulását, továbbá érvényre juttatásuk hasonlóságait és különbségeit a Ptk.-hoz viszonyítva. A *ius variandi* jogának vizsgálata során a szerző meglehetősen eltérő szabályozást fedezett fel a két jogforrás között, amelynek indokait jogesetekkel és magyarázatokkal támaszt alá. Az elállás, mint végső megoldása a hibás teljesítés jogkövetkezményeinek orvoslására, részletes bemutatásra kerül a szerző által, különös tekintettel arra, hogy a sértett fél a már szerződéses érdekét nem szolgáló szerződéstől szabadulni akar. Azonban ennek előfeltételei és megvalósulásának folyamata a két jogforrásban nem teljesen azonos, így ennek egyes elemeit külön is tárgyal a szerző az értekezésben.

Az értekezés utolsó fejezetében a szavatossági jogok érvényesítésével összefüggésben a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség vizsgálata következik, amelynek során a szerző által tárgyalásra kerül a kár megtérítésének kötelezettsége, valamint az ok-okozati összefüggések elemzése, illetve a kártérítési felelősség alóli mentesülés lehetséges esetei. A szerző ezen témában tett vizsgálódása során többek között Fuglinszky Ádám és Miskolczi Bodnár Péter munkáinak tanulmányozását követően, a jelenlegi bírósági határozatok, valamint hazai és nemzetközi jogesetek bevonásával illusztrálja a felelősség kérdéskörét a két jogforrás alkalmazása során. A Bécsi Vételi Egyezményhez szorosan kapcsolódó, és a sajátos kárfelelősség témájában szükségszerűen tárgyalja a szerző az Egyezmény alkalmazásával szorosan összefüggő Incoterms paritások rendszerét, valamint a szerződő felek által vállalt kockázatviselést.

Az értekezés záró részében a szavatossági igényérvényesítés és ezzel összefüggésben a kárfelelősségi rendszer főbb pontjait és a két jogforrásban szabályozott érvényesítési mechanizmusukat összegzi. Mindamellet a szerző kifejti véleményét ezen rendszerek gyakorlati megvalósulásáról és javaslatot fogalmaz meg a két jogforrást alkalmazó felek részére egy esetleges szerződésszegés esetére alkalmazandó kikötésekre.

3. Az új tudományos eredmények tézisszerű összefoglalása

A szerző tudományos kutatásának célkitűzése az volt, hogy elkészíthessen egy olyan mindenre kiterjedő értekezés, amely

- a szavatossági jog és igényérvényesítés kialakulását a rendelkezésre álló jogirodalom feldolgozásával elhelyezi a magyar magánjog jogtörténeti folyamatában és a Bécsi Vételi Egyezmény vonatkozásában,
- bemutatja a kellékszavatossági jog gyakorlásához vezető utat a két vizsgált jogforrás vonatkozásában, továbbá ennek gyakorlati jelentőségét szemlélteti,
- a vizsgált jogforrások vonatkozásában részletesen elemzi azok elmélet és gyakorlati aspektusaiból a szavatossági jog esetköreit
- és a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség vizsgálata során részletesen bemutatja az Egyezményben régóta alkalmazott és a Ptk.-ba átvett gyakorlatot, valamint kitekint a sajátos kárfelelősség alakulására az Egyezményben rendszeresen alkalmazott Incoterms paritásokra.

A doktori értekezés a szerző álláspontja szerint a fenti célkitűzéseket elérte és megvalósította.

Mindezek eredményeként a doktori értekezés megírásával sikerült mindenre kiterjedően bemutatni és elemezni a Ptk.-ban és a Bécsi Vételi Egyezményben szabályozott szavatossági igényérvényesítés és kárfelelősség rendszerét, amely nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi kereskedelemben megkötött szerződések elkészítése és érvényesítése során is hatalmas gyakorlati jelentőséggel bír. A szerződésben ezen jogforrásokat kikötő felek a legtöbb esetben a szerződésszerű teljesítésre törekednek, azonban hibásan történő teljesítés esetén a sértett fél számára a jelen értekezés témájaként szolgáló szavatossági igényérvényesítési szabályok egyfajta védelmet nyújtanak. A szerződésszerű teljesítést a két jogforrásban rögzített alapelvek megtartását túl számos, a felekre kötelező aktus deklarálja, mégis az elemzett jogesetek is alátámasztják, hogy a szerződő felek hibás teljesítés esetén a szavatossági jog érvényesítése mellett a szerződésszegéssel keletkezett károkat is érvényesítik. Ezen utóbbi érvényesítési szabályok már közel azonosak a Ptk.-ban és a Bécsi Vételi Egyezményben. Az elvégzett kutatás alapján a szerző reméli, hogy a magyar magánjogi szakirodalom egy olyan munkával bővíthet, amely alkalmas lehet nemcsak a polgári jogi és nemzetközi magánjogi oktatásra, hanem segítséget nyújthat a gyakorlati alkalmazásban is.

4. A doktori értekezés témakörében készített publikációk listája

- Bergendi-Rácz Diána: A Kúria közbenső ítélete a hibás teljesítésből eredő kártérítésről, Jogesetek Magyarázata, XI. évf. 2020/1-2. szám.
- Bergendi-Rácz Diána: "Dr. Sandra Fiser-Sobot: Az áruk megvizsgálási kötelezettsége a nemzetközi adásvételi jogban" c. tanulmány szakfordítása, Magyar Jog, 2019/10.
- Bergendi-Rácz Diána: A leértékelt áruk esetén érvényesítendő szavatossági igényérvényesítés szabályrendszere - különös tekintettel a kellékszavatosságra, In: Szabó, Miklós (szerk.) Doktoranduszok Fóruma: Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa, Miskolci Egyetem, Miskolc, 2017.
- Bergendi-Rácz Diána: A szerződészerű teljesítés követelményei a Ptk. és a Bécsi Vételi Egyezmény rendszerében, Külgazdaság- Jogi melléklet, 2018/3-4. szám.
- Bergendi-Rácz Diána: Az elállási jog a vállalkozások közötti szerződésekben, Ügyvédek Lapja, 2019/3.
- Bergendi-Rácz Diána: Breach of contract: theoretical explanations in according to CESL and CISG, Scriptura, 2018/2.
- Bergendi-Rácz Diána: Donald J. Smythe: Ésszerű standardok a CISG szerinti szerződések értelmezése során – I. rész, Céghírnök, 2019/ 3.
- Bergendi-Rácz Diána: Donald J. Smythe: Ésszerű standardok a CISG szerinti szerződések értelmezése során – II. rész, Céghírnök, 2019/4. szám
- Bergendi-Rácz Diána: Felelősségátzállás CISG és az Incoterms 2010 paritások tükrében, In: Miskolczi, Bodnár Péter (szerk.) XII. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója, Budapest, Magyarország: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, (2018)
- Bergendi-Rácz Diána: Gazdasági társaságok felelősségének vizsgálata a kellékszavatossági jog érvényesítésének esetkörében, JOG ÉS ÁLLAM 23: 1, XIII. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója (2018)
- Bergendi-Rácz Diána: Jogalkotói zsinórmérték, avagy a felek szerződészegésének elkerülését segítő és biztosító szerződési jogi alapelvek a hatályos polgári törvénykönyvben, GLOSSA IURIDICA, 2018/1-2.
- Bergendi-Rácz Diána: Kitekintés a megvizsgálási kötelezettség és az árukifogásolás rendszerére a Bécsi Vételi Egyezményben és a Polgári Törvénykönyvben, KRE-DIT: A KRE-DOK online tudományos folyóirata 2018/1.
- Bergendi-Rácz Diána: Recenzió: Glavanits Judit-Rácz Diána: Szerződészegő magatartások a Bécsi Vételi Egyezményben és az Új Ptk-ban, KRE-DIT: A KRE-DOK online tudományos folyóirata,2018/2.

- Bergendi-Rácz Diána: Recenzió: Vadász Vanda: Szemelvény a Bécsi Vételi Egyezmény alkalmazása köréből – tekintettel a magyar bíróságok legújabb esetjogára, JURA 2019/ 1.
- Bergendi-Rácz Diána: Régi ismerős új köntösben: a Bécsi Vételi Egyezmény jelentősége és hatásai a hatályos Polgári Törvénykönyvben – különös tekintettel a szerződésszegés eseteire, Jog és Állam, 24:1, XIV. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója (2018-2019)
- Bergendi-Rácz Diána: Sárközy Tamás: Az új Polgári Törvénykönyv előkészítésének folyamata - újdonságai – utóélete« című tanulmányáról recenzió, Miskolci Jogi Szemle, A Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Karának folyóirata XIII. évfolyam 2018. 2. szám 1. kötet.
- Bergendi-Rácz Diána: Ulrich G. Schroeter: Globális egységes adásvételi jog - európai csavarral? a CISG EU joggal való kölcsönhatása, Európai Jog, 2019/3.
- Bergendi-Rácz Diána; Elállás, mint ultima ratio? – Kellékszavatossági igényérvényesítési rendszer a Bécsi Vételi Egyezmény tükrében, In.: Bragyova, András (szerk.): Miskolci Doktorandusz Konferencia Tanulmánykötet, Miskolc, Magyarország: Bíbor Kiadó, 2017.
- Rácz Diána: Teljességi Záradék, avagy egy angol ismerős befogadása a kontinentális jogrendszerbe, Diskurzus: Batthyány Lajos Szakkollégium tudományos folyóirata, 2013/1.

Egyéb publikációk:

- Bergendi-Rácz Diána: Új korszak a társasházak életében: a társasházi tisztségviselők nyilvántartása, Jegyző és Közigazgatás, 2020/1.
- Bergendi-Rácz Diána: Zajártalmak a szomszédban – birtokvédelmi jog alkalmazása a gyakorlatban, Jegyző és Közigazgatás, 2018/6.
- Bergendi-Rácz Diána: Az ún. „helyben járás” dilemmái – munkáltatói felelősségi kérdések a közalkalmazottak téves besorolásának témaköréből, Scriptura, 2018/1.
- Bergendi-Rácz Diána: Kisajátítás pro bono publico: Közérdekű kisajátítás kötelező állami, illetve kötelező önkormányzati feladatokhoz kapcsolódó oktatási, egészségügyi, szociális létesítményelhelyezése céljából, Glossa Iuridica Jogi szakmai folyóirat, 2017/1-2.

5. Angol nyelvű tartalmi összefoglaló

dr. Diána Bergendi-RÁCz: Examination of warranty claims and liability in the Hungarian Civil Code and CISG (thesis)

Abstract

In the world of trade relations, it is essential that the contractor perform the contracting parties that the goods or services covered by the agreement concluded between them. If the contracting party does not perform under the contract incorrectly, the injured party may exercise his warranty rights. In the present dissertation, I examine the right to warranty for supplies found in the Civil Code and the CISG and the liability for damages caused by faulty performance. The purpose of the primary examination of these two sources of law is to gain an in-depth understanding of the mechanism of warranty enforcement, the ways and limits of its application, and the main points of establishing liability for damages caused by defective performance. The development of the warranty in the CISG and Hungarian Private Law terminology is presented in detail by the dissertation. The CISG, among others, had a great influence on the drafting of the current Hungarian Civil Code. The solutions regulated in this and transposed into the current Hungarian Civil Code in the field of liability for breach of contract are novelties based on years of good practice in international trade. By adopting them, the legislators have created a timeless civil code following the global tendency.

Before analysing in detail, the four primary cases of warranty law discussed in the dissertation, i.e. the issues of repair, replacement, price reduction and withdrawal, it is necessary to define the concept of breach of contract and also analyse, in more detail, the unsatisfactory performance and possible ways to avoid it. When reviewing these, it is necessary to clarify the party's rights who have suffered a breach of contract when they occur. In most cases, the contracting parties seek contractual performance, the three main pillars: the supply of contractual goods, the transfer of ownership, and the transfer of documents. Failing this, they may assert their warranty claims already mentioned above. Both the CISG and the Hungarian Civil Code ensure their enforcement, although there are differences between the rules of the two sources of law.

I want to present the theoretical similarities and differences through legal cases, which are presented using by the Institute of International Trade Law and related by collections of patients and the collection of court decisions on the website of the National Courts Office. In examining the liability for damages caused by the breach of contract, the present dissertation also covers the clauses taken from CISG and applied in the Civil Code, highlighting the rules on the exemption from liability for damages. In determining the damage caused by a breach of contract and apportioning it between the parties, an account must be taken, among other things, of which party was liable and whether a party was responsible for the breach of contract. To conclude the dissertation, I will briefly look at the customs and norms used in international purchasing. I discuss in detail the significance of the rules and the outstanding liabilities system of Incoterms.